

**Vakblad
fondsenwerving**

Vf

Tijd voor
Taalhelden

Tijd voor
samenwerken

Tijd voor
Taalhelden

Tijd voor actie

Non-profitorganisaties vaker bedreigd

Omgaan met intimidatie en haat

Nalatenschappencommunicatie

Onderscheidend doelgroepen aanspreken

Prinses Laurentien

Ontmoeten, geven en oplossen met de doelgroep

A photograph of Princess Laurentien, a woman with short blonde hair wearing a gold patterned jacket over a light-colored top and a wide black belt, smiling and high-fiving a group of diverse young children in a room filled with books and colorful decorations. Other adults are visible in the background, some taking photos.

Prinses Laurentien: haar visie en drijfveren

Anders ontmoeten, anders geven,
anders werken en anders oplossen

Prinses Laurentien zet zich voor tal van maatschappelijke doelen in. Gea Broekema kreeg namens Vakblad fondsenwerving de unieke kans om met haar in gesprek te gaan. Over haar drijfveren, haar aanpak, haar mensvisie.

In de sfeervolle kamer met een bij elkaar verzamelde inventaris is veel te zien. De thee met paaseitjes staan klaar, wel wat hoger neergezet vanwege de bejaarde labrador die daar gezellig door het pand wandelt. De prinses, bijna zestig jaar, barst van energie en heeft veel ideeën én daadkracht om de wereld rechtvaardiger, inclusiever, eerlijker en gelijkwaardiger te maken. Het gesprek leidt van Stichting Lezen en Schrijven naar (Gelijk)waardig Herstel en haar number 5 foundation.

— door **Gea Broekema**

Hoe is Lezen en Schrijven op uw pad gekomen?

‘Ik heb journalistiek gestudeerd in Amerika en heb mijn scriptie geschreven over straatprostitutie in San Francisco. Een groep oudere mensen in Californië had een boekje gemaakt, *Painting Our Lives With Words*, die op latere leeftijd hadden leren lezen en schrijven. Een wereld ging voor mij open, met verwondering en besef dat die wereld niet mijn realiteit was.’

‘De emotie die ik daarbij voelde liet mij niet meer los. Later ben ik als vrijwilliger in Brussel les gaan geven aan laaggeletterden. Rondom mijn huwelijk is tijdens een interview gevraagd wat mij nauw aan het hart lag en heb ik dit onderwerp aangegeven. Daarna ben ik allerlei mensen en organisaties gaan spreken die iets rondom het onderwerp deden. Door al die ontmoetingen openbaarde zich ook de versnippering. Ik werd steeds meer een aanspreekpunt. Mensen die moeite hadden met lezen en schrijven schreven mij emotionele brieven.’

‘Het is de rode draad in hoe ik denk en werk. Er komt iets op mijn pad, ik vraag me af waarom een bepaald probleem bestaat en niet is opgelost, ga naar iedereen in het ecosysteem luisteren en faciliteer dan de samenwerking tussen alle gemotiveerde mensen en organisaties om het probleem aan te pakken. Altijd vanuit de logica van de mensen om wie het gaat.’

Nederland is een ongelooflijk krachtig land met veel energie in de samenleving.

‘We zijn eigengereid en daadkrachtig. Als je dat kanaliseert naar een collectiviteit, dan kun je waanzinnige dingen bedenken en organiseren vanuit de buurten en de wijken. De keerzijde is dat iedereen weer vanuit die eigen wijsheid iets nieuws bedenkt en zijn eigen dingen gaat doen. Dan krijg je eilandjes, concurrentie en strijd vanwege schaarste van middelen. Dat helpt dus niet. Voor mij is een stichting niet meer dan de structurering van een grotere missie. Je brengt mensen bij elkaar, zet samen de schouders eronder en lost problemen *bottom-up* op, met iedereen die nodig is. Zo is de stichting Lezen en Schrijven in 2004 op een organische manier ontstaan.

Met als doel om zichzelf op termijn ook weer op te heffen.’

‘Ik voerde eindeloos veel gesprekken met de bronexperts, de mensen die zelf weten wat het is om niet te kunnen lezen en schrijven. De impact van mindere taalvaardigheden is bijvoorbeeld direct gerelateerd aan gezondheidsvaardigheden en aan levensduur. Vervolgens trek je iedereen erbij die onderdeel van het probleem is en dus ook onderdeel van de oplossing kan zijn. We framen het probleem als een taalachterstand. Maar het daadwerkelijke probleem is schaamte: geen zelfvertrouwen, niet gezien worden, aan de zijlijn staan.’

Als je *top-down* naar het probleem kijkt, werken bedachte oplossingen vaak niet. Je moet terug naar de behoefte en uitzoeken wat gaat werken in alle gelaagdheid en facetten. Dat kan je niet bedenken als je niet weet wat het is om laaggeletterd te zijn.

Drie miljoen mensen in Nederland hebben moeite met lezen en schrijven. De aandacht hiervoor is dus hard nodig?

‘Ja, en rekenen en digitalisering zijn daar later nog bijgekomen. We zijn nu bezig met de taalverwerving in de eerste duizend dagen. We gaan naar de diepste bron: bij de vraag waar de taal eigenlijk begint. Het probleem is dat we nu veel minder praten en taal is toch wat ons mens maakt.’

‘De wetenschap leert ons dat praten en interactie de enige manier is om taal te verwerven. Het aanleggen van een taalstructuur gebeurt al vanaf vijf maanden voor de geboorte tot de leeftijd van twee jaar. Dit gebeurt door interactie zoals gezichtsuitdrukking. Vroeger was praten dé manier waarop we met elkaar interacteerden. Nu zit iedereen veel op zijn telefoon.’

‘25 procent van de kinderen gaat met een onvoldoende taalniveau naar school. Dat weten we al jaren, maar toch lossen we dat niet op. De enige en goedkoopste investering ligt in die eerste duizend dagen met het aanleggen van een taalstructuur in het brein. We noemen dat de taal van je hart. En eigenlijk

CV

Laurentien van Oranje

CV:

- 2004 – Oprichter Lezen & Schrijven
- 2009 – Oprichter Missing Chapter Foundation (in 2022 ondergebracht bij number 5 foundation)
- 2014 – Lancering ‘Raad van Kinderen’
- 2017 – Oprichter number 5 foundation (met Constantijn van Oranje)
- 2017 – Oprichter social enterprise House of Hi
- 2023 – Mede-oprichter Stichting (Gelijk)Waardig Herstel

Laurentien bekleedt daarnaast verschillende erefuncties.

Bron: number 5 foundation

Laurentien van Oranje

‘Je brengt mensen bij elkaar, zet samen de schouders eronder en lost problemen bottom-up op, met iedereen die nodig is’

» maakt het in die eerste jaren dus niet uit wélke taal. Je brein leert zo wat het taalritme is en kan al veel eerder verschillende ritmen uit elkaar houden; als er maar een basis is van een taal. Het bewustzijn dat praten dé manier is om te investeren in de taalvaardigheid van jouw kind, is wat alle ouders moeten weten. En dat is nu niet het geval, ongeacht het opleidingsniveau van de ouders, zo blijkt uit onderzoek.’

Van taal naar een ander onderwerp dat u aangrijpt: de kindertoeslagaffaire. Hoe kwam dit onder uw aandacht?

‘Ik werd in 2020 gebeld door het ministerie van Financiën. De kinderombudsvrouw had het ministerie geadviseerd om ook te luisteren naar gedupeerde kinderen en had mij aanbevolen vanwege mijn werk op het gebied van kindinclusie. En dat ben ik gaan doen: luisteren. Ik wist niet wat ik hoorde. Een wereld ging voor me open. De ouders hoorden dat ik zonder oordeel luisterde en daar ook een neutrale duiding aan kon geven. Bovendien heeft number 5 foundation, de stichting van mijn man en mij, een fijn huis waar ze zich

gehoord voelden. Samen met verschillende ouders en organisaties zijn we ook hier een collectief gaan organiseren, net als bij Lezen en Schrijven. Een collectief is iets anders dan een groep. Bij een groep hoor je er wel of niet bij. Een collectief is een soort zwerm en meer beweeglijk.’

‘We hebben dit denkproces drie jaar aangejaagd. Samen met een advocaat heb ik een rapport geschreven op basis van al die inzichten, genaamd ‘(Gelijk)waardig Herstel’. Hoe zou je een proces van gelijkwaardig herstel moeten inrichten en uitvoeren?’

Werd deze aanpak toen serieus genomen?

‘Nee, iedereen geloofde toen in de traditionele wijze van werken. Maar door te gaan luisteren naar de mensen om wie het gaat: kinderen, jongeren en ouders, krijg je een andere probleemdefinitie en dus een ander concept van waaruit je het oplost. Dat is wat Stichting (Gelijk)waardig Herstel is. Een aanbeveling was ook om ook de samenleving te activeren. Duizenden Nederlanders zijn als vrijwilliger naar voren gestapt. Zij helpen als Luisterend Schrijver om de verhalen van gedupeerde ouders te verzamelen. Nederland als vrijwilligersland is echt fantastisch.’

‘Op een gegeven moment kwamen KPMG, Capgemini, Eiffel en SeederdeBoer op ons pad. Zij konden onze aanpak helpen valideren en doorontwikkelen. Zoals het zes-ogen-principe van het luisterproces, zonder de eindeloze mechanismen die de slachtoffers wantrouwden. Ook is dit unieke herstelmodel afgestemd met een onafhankelijke commissie van een rechter, letselschadeadvocaten en een wetenschapper.

■ Laurentien richtte in 2023 mede Stichting (Gelijk)Waardig Herstel op om de verhalen van toeslagenouders op te tekenen

Het ligt voor gedupeerden natuurlijk gevoelig als dezelfde overheid die hen dit heeft aangedaan toch gaat ingrijpen in het herstelproces en weer dat wantrouwen inbouwt. Dat ondermijnt die oorspronkelijke bedoeling: vanuit medemenselijkheid en gelijkwaardigheid ouders helpen met een schadevergoeding voor het aangedane leed in het verleden. Hoe meer wantrouwen en hoe meer bewijsdocumenten er worden gevraagd, hoe ingewikkelder het proces en dus hoe hoger de operationele kosten.'

'Een zorgvuldige analyse laat zien dat het geen verschil maakt in de uitkomst. Maar wel in de beleving van herstel en vertrouwen. En dus in de beleving van rechtvaardigheid.'

Bent u nog betrokken bij Stichting (Gelijk)waardig Herstel?

'Ik ben operationeel niet meer verbonden bij de stichting, want die operatie loopt. Maar natuurlijk voel ik me als grondlegger van deze luistermethode altijd verbonden. Er zijn bijvoorbeeld nog heel veel Luisterend Schrijvers nodig om alle verhalen van gedupeerden te helpen optekenen, dus help ik mee waar ik kan om organisaties te inspireren. En helaas is er nog veel te doen in het herstel van jongeren. Zij hebben een tiendubbele achterstand opgelopen, buiten hun schuld om. De gemeente Rotterdam kwam bij mij om hierover mee te denken. Ze konden de steeds langer wordende wachtlijst niet meer aan.'

'Er is niets mooiers dan een eigen innovatie weer te durven doorontwikkelen. En niet te schromen hoe technologie op de juiste manier kan helpen versimpelen en versnellen zonder iets af te doen aan de menselijk-

heid en rechtvaardigheid die we nastreven. Ik ben dus met verschillende AI-experts gaan praten, om uit te vinden hoe zo'n nieuw hulpmiddel kan helpen in de versnelling van dat herstelproces van jongeren. Door alles tegen het licht te houden wordt steeds duidelijker dat luisteren even belangrijk is maar dat de aanpak van jongeren wel echt andere vormen vraagt dan bij ouders.'

'Wat het maatschappelijk middenveld wel kan, kunnen gemeenten of de overheid vaak niet, en andersom'

'Ook bij de jongeren begint het met het luisteren naar hun verhaal. Een zogenaamde Luister Buddy neemt het gesprek standaard op. AI maakt een gespreksamenvatting waar de jongere zich in kan vinden. Vervolgens maakten we een prompt waar de kaders van de gemeente inzitten. Door de gespreksamenvatting door die prompt te halen, met de juiste instructies qua gelijkwaardigheid, het recht en taal, krijgt de jongere een eigen plan van aanpak. Niet geschreven vanuit de gemeente, maar vanuit de jongere zelf. Een jongere heeft met dat plan recht op twee jaar ondersteuning om hun leven weer op de rit te zetten. We zitten midden in de innovatieontwikkeling maar de aanname is dat met behulp van vrijwilligers en AI het herstelproces en de wachtlijst sneller worden opgelost.'

Hoe verhouden de overheid en de goede doelen zich in uw ervaring tot elkaar?

'Iedereen heeft een eigen rol. Ik heb altijd geloofd in het innoveren samen mét de overheid. Met respect voor ieders expertise. De samenwerking met gemeente Rotterdam >>

NUMBER 5 FOUNDATION

Om bij te dragen aan een rechtvaardige en duurzame samenleving, richt number 5 foundation zich op verschillende complexe maatschappelijke vraagstukken: digitale inclusie, taalverwerving en -ontwikkeling, de kinderopvangtoeslagaffaire, kinderen in armoede en een rechtvaardige energietransitie. Daarbij staat samenwerking centraal en bewaken ze altijd hun neutrale rol. Dat vraagt om zorgvuldige overwegingen met betrekking tot bronnen van financiering van overheid, bedrijven, maatschappelijke organisaties, filantropie en individuen.

Bron: Website number 5 foundation

» laat ook zien wat de kracht daarvan is. En ik heb de afgelopen 25 jaar ook heel goed met veel verschillende ministeries samengewerkt, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Bij de goede doelen en het maatschappelijk middenveld zit heel veel kracht. Wat het maatschappelijk middenveld wel kan, kunnen gemeenten of de overheid vaak niet, en andersom. Maar zonder eenzelfde probleemdefinitie, mensbeeld en visie op de waarden die aan een aanpak ten grondslag liggen, is iedere samenwerking lastig.'

'Ik geloof in het goede van ieder mens. Ik ben opgegroeid en opgevoed vanuit gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid. De meeste mensen staan op om de wereld een stukje beter te maken. Alleen als wantrouwen erin sluipt als een geaccepteerde basiswaarde, dan heb je een probleem. Je kunt niet een beetje vertrouwen. Het is er of het is er niet.'

Er gebeurt veel in de wereld. Verliest u dan niet af en toe de moed?

Ja, ik herken dat, maar ik leg me daar niet bij neer. De samenwerking met Rotterdam voor de gedupeerde jongeren helpt mij bijvoorbeeld heel erg om juist niet de moed te verliezen. Ik geef het je wel te doen om nu jong te zijn. Jongeren die geen kinderen meer willen krijgen omdat ze geen huis meer kunnen krijgen, maar ook vanwege de staat van de wereld. Dat gevoel van ellende is groot. Daarom ook mijn motivatie om met kinderen en jongeren te werken, laten we daar allemaal extra energie in stoppen!'

Hoe zien de komende jaren er voor u uit?

'We zijn bezig met de doorontwikkeling van de number 5 foundation. Dat gedachtegoed en de werkwijze willen we verder institutionaliseren. De filantropie kan daar hopelijk ook op instappen om deze sociale innovatie samen vorm te geven. Dat draait om anders ontmoeten, anders geven, anders werken, anders agenderen en anders oplossen. Altijd vanuit en met de mensen om wie het gaat.'

'Geen kind, jongere of ouder is hetzelfde
Ook wij niet als 'gedupeerden'
Ieder mens heeft een eigen verhaal
En staat op een ander punt van het herstelproces
De een stap naar voren, de ander verstopt zich
De een schreeuwt, de ander blijft stil
De een kan weer zwemmen, de ander verdrinkt
De een krabbelt op, de ander stapt uit het leven
De een weet wat hij wil, de ander is te verward om dat te weten
De een wil hulp, de ander durft het niet te vragen'

Bron: Rapport 'Gelijkwaardig Herstel' (p4), De Zolderkamer @ Number 5, december 2021

'Ik ben niet een grondlegger die eindelijk op dezelfde plek blijft. Daar ben ik veel te beweeglijk voor. En de opgaven gaan altijd *'beyond my lifetime'*. Mijn rol is om iets in gang te zetten en het stokje weer over te dragen als het echt staat. Op zoek naar talenten en competenties van een ander. Bouwen en mensen in goede positie brengen. Dat is eigenlijk wat ik de hele dag aan het doen ben.'

'Ik geloof in het goede van ieder mens. Ik ben opgegroeid en opgevoed vanuit gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid'

'Binnenkort word ik zestig jaar. Een fijne leeftijd. Ik voel steeds meer dat de basiswaarden van gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid alomvattend zijn in alles wat ik doe. Het helpt mij om koers te houden.' ●

OVER DE AUTEUR

Gea Broekema-Procházka is redacteur bij Vf. Ze werkte jarenlang in de goededoelensector, onder andere als directeur-bestuurder van Alzheimer Nederland (2007-2018), hoofd fondsenwerving bij het VUmc en bij KWF Kankerbestrijding. Gea is daarnaast, net als Vf-redacteur Marijn Thijs, Luisterend Schrijver bij Stichting (Gelijk)Waardig Herstel.